

CM1-19 Responsibility of a Married Woman - נזקי אשה נשואה

Bava Kamma (Mishnah 33a)

וְכֹן שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁחָבְלוּ זֶה בְּזֶה — **And similarly, if two people injured one another,** מְשַׁלְּמִין
בְּמוֹתֵר נֹזֵק שָׁלַם — **they pay for the excess full damages.**

Bava Kamma (Mishnah 87a)

הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה — **Regarding a slave and a woman,** פְּגִיעַתָּן רָעָה — **their contact is bad:**
הַחֹזֵב בָּהֶם חַיֵּב — **One who wounds them is liable;** וְהֵם שֶׁחָבְלוּ בְּאַחֲרֵים פְּטוּרִין — **but they**
who wounded others are not liable, אֲבָל מְשַׁלְּמִין לְאַחַר זְמַן — **but they have to pay after a**
time. נִתְגַּרְשָׁה הָאִשָּׁה נִשְׁתַּחֲרַר הָעֶבֶד — **That is, should the woman become divorced or the**
slave become freed and they acquired property of their own, חַיֵּיבִין לְשַׁלֵּם — **they are liable**
to pay.

Rosh

נִתְגַּרְשָׁה הָאִשָּׁה וְנִשְׁתַּחֲרַר הָעֶבֶד — **If the woman was divorced or the servant freed,** חַיֵּיבִין —
they are then liable for any damages they caused when they were married and indentured.
דְּלֵא דְמֵי פְטוּרֵיהוּ לְפְטוּרָא דְחָרַשׁ שׁוֹטָה וְקוֹטָן — **For their non-liability is not similar to the**
non-liability of a deaf-mute, deranged person, or minor; דֵּהֲנָךְ לֹא בְנֵי עוֹנְשִׁין נִינְהוּ —
because they are not subject to punishment at all.

Kesuvos (47a)

תִּנּוּ רַבָּנַן — **The Rabbis taught in a Baraisa:** תִּיקְנוּ מִזוֹנוּתֶיהָ תַּחַת מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ — **[The**
Chachamim] instituted that a husband must provide [his wife's] support in return for his
entitlement to **her earnings.**

Kesuvos (59a)

מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ כַּמָּה הוּא — **How much are her mandatory earnings** דְּלֵידַע מוֹתֵר דִּידָהּ כַּמָּה — **so**
that one may know how much are her excess earnings? מְשַׁקֵּל חֲמֵשׁ סֵלְעִים שְׁתֵּי בִיהוּדָה שְׁהֵן
עֶשְׂרֵי סֵלְעִים בְּגַלִּיל — **The weight of five selaim of warp thread in Judea, which are equal to ten**
selaim in the Galilee.

Kesuvos (66a)

וְהָא כִּי אָתָּא רַבִּין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן — **But when Ravin came to Babylonia he said in the name of R'**
Yochanan: בְּהַעֲדָפָה שְׁלֵא עַל יְדֵי הַדְּחָק — **In the case of surplus earnings that she obtains**
without exertion, כּוּלֵי עֲלָמָא לֹא פְּלִיגֵי דְבַעַל הוּא — **everyone [R' Akiva and the Tanna Kamma]**
agrees that they are the husband's. כִּי פְּלִיגֵי — **In what case do they disagree?**
בְּהַעֲדָפָה שְׁעַל יְדֵי הַדְּחָק — **They disagree only in the case of surplus earnings obtained with**
exertion: תַּנָּא קַמָּא סְבַר לְבַעֲלָהּ — **The Tanna Kamma holds that they too are the husband's,**
וְרַבִּי אֶקִיבָא סְבַר לְעַצְמָהּ — **whereas R' Akiva holds that they are hers.**

נזקי אשה נשואה

חשן משפט (תכד, ט) - העבד והאשה, החובל בהם חייב והם שחבלו אחרים פטורים. אבל משלמים לאחר זמן, אם נתגרשה האשה או נתאלמנה או נשתחרר העבד.

ערוך השלחן (תכד, יד) ולכן נותנת לו עתה שטר חוב כפי דמי החבלה ואם תתאלמן או תתגרש תשלם מכתובתה.

מעשי ידים של אשה נשואה

שלחן ערוך (אבן העזר פא, א) - המקדיש מעשה ידי אשתו הרי זו עושה ואוכלת, והמותר חולין. אמר לה יקדשו ידיך לעושיהן הרי כל מעשה ידיה קדש. רמ"א (שם) - ויש אומרים דאינו קדש דהרי היא יכולה לומר איני ניוזנית ואיני עושה.

משפט שלמה (ח"ד עמ' רכה) - אמנם לשיטת [הרמ"א] אין לבעל שיעבוד בגוף הידים אלא הוי חוב ממוני, מכל מקום אכתי יש לומר דהוה ליה חוב ממוני ישיר לבעל, ולכך לא יוכל בעל הבית לקזזו בחוב נזק האשה.

העדפה על ידי הדחק

שלחן ערוך (אבן העזר פ, א) - דחקה עצמה ועשתה יותר מהראוי לה, המותר לבעל.

חלקת מחוקק (שם פ, ב) - ועי' בטור הביא דעות בזה מחלוקת רבינו תם ורב האי, והרא"ש לא הכריע, ותוכל האשה לומר קים לי כמאן דאמר לעצמה. וכתב הרב בב"ח שכן נוהגים במדינות אלו שלא להוציא מיד האשה שום העדפה שעל ידי הדחק. [וע"ע בבית שמואל שם].

חזון איש (אבן העזר ע, ה) - מה שכתב הב"ח דמנהג שלנו שאין מוציאין מידה נראה דלאו מנהג רוב ישראל קאמר הב"ח שהרי לא שלח בכל גבול ישראל על זה. ואחרי שמרן ובית דינו והרמ"א ובית דינו נהגו להוציא... נראה שאין לזוז מפסק השלחן ערוך.

פתחי חושן (אישות פ"י, סק"י) - ומהו שיעור המלאכות שהיא חייבת שנדון על המותר דין מותר, אמרו בגמרא השיעור לטוות חוט שתי מצמר במשקל ה' סלעים ביהודה שהן עשרה בגליל, ולא מצאתי שיעור זה שנוכל להשוות למלאכה שבזמננו, שאין דרך הנשים לטוות, ובפוסקים משמע שזוהי מלאכה לכל היום... ועל כן נראה לפי עניות דעתי שאין שום דין כפיה לאשה לצאת ולהרויח ובעונותינו הרבים נחשב הדבר כמעלה בשידוך שיש לאשה מקצוע... ומכל מקום אם יצאה והרויחה הרי זה בכלל מעשי ידיה, ודוחק לומר דכיון שאינה חייבת בכך כל מה שמרחייה הוי בכלל העדפה אלא אם כן עבדה שעות נוספות.

אם עיקר הכנסות הבית הם מהאשה

מהרי"ט (ח"ב חשן משפט סוף סימן סז) - מה שמספקא עלי בנשים האלו שהנה גבירות ונכנסות בחצרות שרי מלכים וטירותם והמה כאניות סוחר להביא טרף לביתה ומכלכלים את בעליהם זה כמה שנים ומפרי ידיהם עשתו גם גברו חיל עושר ונכסים אם אמר שאשה כזאת אין לבעלה זכות בכל אשר עשתה חיל כי מאחר שהוא אינו מעלה לה מזונות אדרבא היא מכלכלת את בעלה ואת בניה... אינה צריכה לפרש ולומר איני ניוזנית ואיני עושה.

משנה למלך (הלכות אישות כא, א) - לא אמרו מעשה ידיה שלהם אלא במעשה ידיה הקבועים כגון טווה או אורגת, אבל במלאכה אחרת שאין דרכה בכך לא כיון שאין יכול לשנותה לאותה מלאכה אם עשתה הרי היא לעצמה... אם כן למאן דסבירא ליה דאין זה בכלל מעשה ידיה כיון דאין הבעל זנה ממילא מציאתה לעצמה.

מנחת פתים (אבן האזר שם) - במשנה למלך מצדד לומר דמעשה ידים שלה אם אינה ניוזנית משל בעלה דהוי כמציאה דלשיטת רמ"ה כל שאינה ניוזנית מציאתה לעצמה יעוין שם. והאי טעמא לא שייך בנוזנת משל בעל דבזה כל מה שמרויחה בסחורה היא של בעל.

חזון איש (הובא בפתחי חושן שם) - כל שהתחילה במלאכתה כשאכלה משל בעל, הרי כל מה שעשתה הוי לבעל, בין שהוא העדפה ובין שהוא מציאה, וממילא כשניזונית אחר כך מאותו הריוח הוי כניזונית משל בעל וכן לעולם.

בענין העדפה על ידי הדחק בדרך דרוש עי' חיד"א בדברים אחדים טו. בענין נשים צדקניות במצרים.